

Besluit tot het aanwijzen van het pand te Ruijschenberghstraat 14 te Gemert, kadastraal bekend als GM TOO sectie N perceelnummer 1347 als gemeentelijk monument

Het college van de gemeente Gemeert-Bakel,

gelet op artikel 3:1 ., eerste lid, van de Erfgoedverordening 2023 gemeente Gemeert-Bakel;

gelet op artikel 3:6., tweede lid, van de Erfgoedverordening 2023 gemeente Gemeert-Bakel;

gezien het advies van de monumentencommissie d.d. 31 mei 2023;

Besluit

1. tot het aanwijzen van het pand te Ruijschenberghstraat 14 te Gemert, kadastraal bekend als GM TOO sectie N perceelnummer 1347 als gemeentelijk monument;

Motivering

Uit de redengevende omschrijving is gebleken dat het pand waardevol is. Het pand is waardevol vanwege de uitdrukking van de sociaaleconomische ontwikkeling van Gemert in de negentiende en twintigste eeuw. Het pand representeert de welvarende textielindustrie in Gemert. Tevens is dit pand kenmerkend voor een traditionalistische bouwstijl. Het pand maakt onderdeel uit van het geheel van de Textielfabriek Van den Acker. Het pand bezit een grote mate van gaafheid. Ook is er sprake van enige zeldzaamheid op lokaal niveau. Ten slotte heeft de monumentencommissie in haar vergadering van 31 mei 2023 positief geadviseerd op de aanwijzing tot gemeentelijk monument.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering 23 juni 2026.

namens het college van burgemeester en wethouders,

het college van burgemeester en wethouders,

Secretaris,

F. Kabbouti

de burgemeester,

M. van Veen

Gegevens

Complexnaam:	Van den Ackerterein
Adres:	Ruijschenberghstraat 14 5421 (S, Gemert
Provincie:	Noord-Brabant
G e r n e e n t e:	Gemert-Bakel
Kadastrale gemeente:	gemeente Gemert
Sectie:	
Grondperceel:	nummer 1703
Status:	gemeentelijk monument
Monumentnummer:	n.t.b.
Datum van aanwijzing:	n.t.b.
Kadaster deel/nr:	n.v.t.
Bouwjaar:	1935
Bouwstijl:	Traditionalistische
Architect:	n.v.t.
Categorie	
Hoofdcategorie:	Woonhuizen

Subcategorie:

Woning

Omschrijving

Historie

Aan de westzijde van het centrum van Gemert ligt het complex van Textielfabriek Van den Acker. Het complex is ingesloten tussen de Komweg, Schoolstraat en

Ruijschenberghstraat. In 1931 is de naam van een deel van de Schoolstraat aan de noordzijde gewijzigd in Ruijschenberghstraat. Ruijschenbergh was de stichter van de Latijnse School waarnaar de Schoolstraat is vernoemd. Oorspronkelijk liep de Schoolstraat aan de zuidzijde door in de richting van de kerk en het kasteel van Gemert. Eind twintigste eeuw is deze onderbroken toen de Komweg werd aangelegd.

De textielnijverheid in Gemert vindt zijn oorsprong al in de zeventiende eeuw en was voor lange tijd een belangrijke inkomstenbron voor het dorp. Textielfabriek Van den Acker is een van de textielfabrieken in Gemert naast bijvoorbeeld de fabrieken van Prinzen en Raymakers. De voorloper van Van den Acker werd aan het begin van de negentiende eeuw opgericht door Hendrikus van den Acker. Dit bedrijf werd meerdere malen uitgebreid en ging over op de zonen en kleinzonen van Hendrikus van den Acker. In 1893 werd dit bedrijf opgeheven, maar in 1905 begon een van de kleinzonen een stoombontweverij. Dit is de fabriek die nu bekend staat als Textielfabriek Johan van den Acker. Na 200 jaar is de fabriek failliet gegaan en staan de panden leeg.

Op het Kadastrale Minuutplan van 1818 staat er op het perceel reeds bebouwing ingetekend. De percelen, sectie I, nr. 517, 518 en 519 zijn dan in bezit van Johannes Mastenbroek. Op de percelen (518 en 519) staan dan huizen. De percelen, 520 en 521, zijn dan in eigendom van Johanna Melis. Op de percelen staat een huis en schuur. In 1909 wordt op de kadastrale hulpkaart nieuwe bebouwing ingetekend en komen de percelen in eigendom van R.C. de Armen en Johanna Melis. In 1935 worden de percelen verkocht aan Firma Johan van de Acker waarna in datzelfde jaar een vergunning wordt verleend aan firma Joh. Van den Acker, bontweverij te Gemert voor het bouwen van een kantoor/magazijn en woonhuis (de directeurswoning). Deze bebouwing wordt in 1938 door het kadaster ingetekend.

In 1960 wordt de Ruijschenberghstraat aangepast waardoor deze dichter op de directeurswoning komt te liggen.

De directeurswoning uit 1935 wordt conform vergunning uitgevoerd, twee bouwlagen hoog met zadeldaken en deels plat afgedekt en een eenlaagse platte aanbouw aan de achterzijde. De gevels zijn opgebouwd oranjebruine steen in Vlaams verband met terugliggende voeg en een uitstekend trasraam in donkerder steen (conform aansluitende kantoor), rollagen boven de gevelopeningen, gebakken raamdorpelstenen en onderaan het zadeldak forse omtimmerde bakgoten. Het zadeldak is gedekt met rode opnieuw verbeterde holle pannen. De woning heeft twee oorspronkelijke schoorstenen. In 1967 is de directeurswoning verbouwd waarbij de woonkamer aan de achterzijde is vergroot, ensuite-deuren tussen de woonkamer en huiskamer deels zijn verwijderd en de kinderkamer bij de woonkamer is getrokken. In de jaren 1990 zijn de restanten van de ensuite-deuren verwijderd waardoor er een grote woonkamer ontstond. Vermoedelijk zijn in deze periode ook de oorspronkelijke vensters voorzien van dubbelglas. Hierbij is de roedeverdeling zoals zichtbaar op de bouwtekening deels verloren gegaan.

Exterieur:

De voorgevel betreft de gevel waarin de voordeur is gesitueerd en gericht is op de kruising Schoolstraat/Ruijschenberghstraat. De voorgevel bestaat uit een kopgevel met rechts, iets terugliggend de gevel van de voordeur. In de gevel rechts zijn de oorspronkelijke vensters nog aanwezig. Op de begane grond een groot venster met een onderverdeling in drie ramen met bovenlicht met oorspronkelijk glas-in-lood. In het verlengde hiervan op de verdieping ook een venster met een onderverdeling in drie ramen en in de topgevel twee afzonderlijke vensters met ramen met enkel glas en horizontale roedeverdeling. In de onderarmen op de begane grond en eerste verdieping is dubbelglas aangebracht.

Rechts in de voorgevel, gelegen in het geveldeel dat terugliggend is geplaatst, de getoogde voordeur uit 1935 met daarvoor een stoep van twee treden met hardstenen platen. In de gevel zijn muurankers zichtbaar die de constructie verbinden met het metselwerk.

In de linkerzijgevel van de woning is aan de tuinzijde gelegen. In deze gevel is uiterst links de uitbreiding uit 1967 zichtbaar. In de oorspronkelijke gevel op de begane grond twee vensters waarbij het linker venster is onderverdeeld in twee ramen met bovenlichten. In de oorspronkelijke onder ramen is dubbelglas aangebracht. In het rechter venster is door de huidige bewoner een glas-in-loodraam met weverij afbeelding aangebracht ter nagedachtenis aan de textielfabriek.

Op de verdieping is in de twee vensters eveneens dubbelglas aangebracht. In de gevel zijn meerdere muurankers zichtbaar die het metselwerk met de achterliggende constructie verbinden.

De rechterzijgevel is gelegen aan de Ruijschenberghstraat.

In de gevel uiterst links, terugliggend, de zijgevel van de kopgevel. Deze gevel is blind uitgevoerd met in smeedijzer de naam 't Hoekske'.

Rechts, vooruitstekend, de zijgevel van de woning met op de hoek, conform de vergunningstekening, links twee sierpenant afgedekt met een hardstenen plaat. Op de begane grond in de aansluitende zijgevel vier afzonderlijke vensters met bovenlichten met glas-in-lood en dubbelglas in de onder ramen. Tussen het eerste en twee venster een oorspronkelijk toiletvenster met dubbelglas.

Op de verdieping drie oorspronkelijke vensters waarbij het middelste venster is gekoppeld en een onderverdeling heeft in tweeën. Ook deze ramen zijn voorzien van dubbelglas. In de topgevel een oorspronkelijk gekoppeld venster met oorspronkelijke roede-verdeling.

Uiterst rechts buigt de gevel iets af. In dit deel, achter de tuinmuur een oorspronkelijk gekoppeld venster met later aangebracht dubbelglas.

Op de vergunningstekening staat in dit deel van de gevel een toiletvenster ingetekend. Echter is in de gevel geen aanheling zichtbaar dus kan geconcludeerd worden dat dit venster nooit is aangebracht.

Interieur:

De indeling heeft in de loop der tijd weinig veranderingen ondergaan. Wel zijn de wanden en plafond later gestuct en zijn veel vloerafwerkingen aangepast. De binnendeuren zijn uitgevoerd als eenvlaks paneeldeur en dateren uit de bouwperiode van de woning.

Achter de voordeur bevindt zich de hal met oorspronkelijke wandtegels en in de jaren '70/begin '80 van de twintigste eeuw aangebrachte krukvloer. In de hal is de oorspronkelijke trap met balustrade nog aanwezig. Tegen de rechterzijgevel het toilet met oorspronkelijke wandtegels. Naast het toilet is in een nis een wastafel aangebracht, allen uit de bouwtijd van de woning.

Links van de hal is de woonkamer. In de woonkamer is de oorspronkelijke schouw eind twintigste eeuw aangepast. Rechts van de schouw bevindt zich het venster met later aangebracht glas-in-lood afbeelding ter na gedachtenis aan de weverij. In de oorspronkelijke kinderkamer is, tegen de keukenmuur, een wandkast aangebracht. De wandkast wijkt qua detaillering af van de paneeldeuren en de inbouwkast in de keuken. Vermoedelijk is de kastenwand aangebracht tijdens de verbouwing in 1967. De inbouwkast in de keuken, tegen de rechterbuitengevel, dateert wel uit de bouwtijd van de woning. Vanuit de keuken is de kelder gelegen onder een deel van hal te betreden. In de kelder is zichtbaar dat de kelderkoekoek is vernieuwd door een aluminium venster zoals in het naastgelegen kantoor. Achter de keuken ligt de bijkeuken. Afgezien van de paneeldeur is hier geen oorspronkelijke afwerking meer aanwezig.

Op de overloop is een lambrisering van beton-emaille aanwezig uit de bouwtijd. De indeling op de verdieping is nog conform de indeling uit de bouwtijd, inclusief inbouwkasten en trap naar de zolder. De badkamer is gemoderniseerd, maar bevindt zich nog op dezelfde plaats als tijdens de bouw.

Op de zolder is, vermoedelijk in de jaren '60 van de twintigste eeuw een indeling aangebracht. De gordingkap met A-spant en staand dakbeschot dateert uit de bouwtijd van de woning net als de balustrade van de trap. De constructie is met bouten verbonden. Op zolder zijn de oorspronkelijk vensters zichtbaar. Hier is in de ramen geen dubbelglas geplaatst en is zichtbaar dat de oorspronkelijke roede-verdeling in staal was uitgevoerd.

Cultuurhistorische waardering

Cultuurhistorische waarden:

De directeurswoning bezit hoge cultuurhistorische waarden als uitdrukking van de sociaaleconomische ontwikkeling van Gemert in de 19e en 20ste eeuw en als uitdrukking van de ontwikkeling van de textiel-industrie aan de Schoolstraat. De woning is een representant van de welvarende textielindustrie in Gemert en vertegenwoordigt daarmee ook een bijzondere herinneringswaarde.

Architectuur en kunsthistorische waarden:

De woning is architectuur- en bouwhistorisch waardevol en is gebouwd in traditionalistische bouwstijl met baksteengevels, houten vensters en gebakken pannen.

Situationele en ensemble waarden:

De woning is van situationele betekenis vanwege de ligging op de hoek van de Ruijschenberghstraat en Schoolstraat. Tevens vormt bebouwing een ensemble met de woningen aan Schoolstraat 12, 14 en 16, en het kantoor/magazijn op Schoolstraat 18 als onderdeel van de Textielfabriek Van den Acker.

Gaafheid en herkenbaarheid:

De woning dateert nog grotendeels uit 1935 en verkeert in hoge mate van oorspronkelijke staat. Het object is van belang vanwege de gaafheid en herkenbaarheid van de hoofdvorm en indeling van de gevels. Ook de indeling is grotendeels bewaard gebleven, net als enkele interieurafwerkingen zoals de tegellambrisering in de hal, paneeldeuren, inbouwkast in de keuken, de trappen en balustrades, lambriering van betonemaille op de verdieping en de kapconstructie.

Eind twintigste eeuw is in de bestaande vensters dubbelglas aangebracht. Hierbij is de roedeverdeling komen te vervallen. Dit doet afbreuk aan de gaafheid van het pand.

Zeldzaamheid:

De bebouwing vertegenwoordigt een hoge zeldzaamheidswaarde vanwege de historie van de textiel-industrie in Gemert. Tevens heeft de cultuurhistorische-, architectuurhistorische-, stedenbouwkundige- en zeldzaamheidswaarde op lokaal niveau.